

TYDLIGA OCH SNABBA RÄTTELSE LEDDE TILL FLERA FRIANDEN

Tydliga och skyndsamma rättelser är vad som krävs när det smyger sig in ett olyckligt fel i en publicering. Det gäller som bekant nu även våra digitala plattformar och två digitala publiceringar har friats tack vare just lyckade rättelser. Samtidigt hade två andra nyhetspubliceringar anmälts bland annat till följd av specifika ordval, men i båda fall kunde SVT visa belägg för redaktionernas ordval och även dessa friades av en enig nämnd.

FORMULERINGS "ILLEGAL BEVATTNING" INTE MISSVISANDE – HÄNVISNING FRIADES

FRIAT: SVT Nyheter Skåne, SVT1, 2025-12-21, kl. 18.10 och 19.00, inslag med hänvisning till artikel om illegal bevattning; fråga om opartiskhet och saklighet Dnr. 25/06202.

Inslaget var en kort hänvisning i slutet av nyhetssändningarna och den var likalydande i båda sändningarna. Programledaren sa: "Och klickar du på den här QR-koden så kommer du till ett inslag om att lantbrukare fortsätter med den illegala bevattningen på Bjärehalvön."

Anmälaren kritiserade att bevattningen i inslaget sades vara illegal och framför att inslaget framställde en hel grupp som delaktig i illegal verksamhet.

SVT skrev i sitt yttrande att redaktionen genom handlingar från länsstyrelsen hade kunnat belägga att lantbrukare på Bjärehalvön vattnar sina grödor utan tillstånd. Gällande formuleringen "illegala bevattningen" anser SVT att det fanns saklig grund för den. Det krävs tillstånd för vattenuttag när det görs i kommersiellt syfte, enligt svensk lagstiftning. I miljöbalken beskrivs vad som avses med vattenverksamhet, exempelvis grävning och bortledning av vatten som är aktuellt i detta fall. I miljöbalken framgår att bortledning av vatten kräver tillstånd från mark- och miljödomstol.

I videoklipppet som publicerades på svt.se, och som det hänvisades till i den nu aktuella sändningen, beskrev även chefen för vattenenheten på Länsstyrelsen i Skåne det som sker som "illegal bevattning".

SVT skrev vidare att det i publiceringen på SVT Nyheter Skånes webb framkom att SVT har varit i kontakt med flera av lantbrukarna men att ingen ställde upp på intervju. SVT betonade att en hänvisning, som i det nu aktuella fallet, till sin natur är kortfattad och har som syfte att väcka intresse för publiceringen som den handlar om. Formen är väl känd för publiken och i en sådan hänvisning finns inte utrymme att fullt ut förklara komplexa skeenden eller återge alla perspektiv. SVT anser heller inte att den korta hänvisningen utmålar en hel grupp för illegal verksamhet som anmälaren skriver. Det sades att "lantbrukare" fortsätter med den illegala bevattningen, det vill säga inte alla lantbrukare, utan vissa. SVT anser vidare att det därmed i den korta hänvisningen inte heller riktades kritik mot en klart utpekad part som innebar att ett bemötande krävdes.

Granskningsnämnden skriver i sin bedömning att det av SVT:s yttrande framgår att ett trettiotal fall av bevattning utan tillstånd förekommit på Bjärehalvön. Att detta i inslaget beskrevs som illegal bevattning medför enligt nämndens bedömning inte att inslaget blev missvisande. Nämnden anser inte heller att formuleringen gjorde så att en hel grupp pekades ut som brottsliga såsom anmälaren framfört. Inslaget stred därmed inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

FELAKTIG INTERAKTIV KARTA FRIADES TACK VARE TYDLIG OCH SNABB RÄTTELSE

FRIAT: SVT Nyheter, svt.se, 2026-03-12, publicering med en karta; fråga om saklighet och rättelse. Dnr. 26/01483.

Publiceringen var en del av en direktrapportering från kriget i Mellanöstern och innehöll en interaktiv karta som visade var i regionen olika attacker hade skett. På kartan visades nordvästra Somalia som en egen stat med beteckningen Somaliland.

Anmälaren var kritisk till att Somaliland visades som en egen stat trots att landet inte är erkänt av FN.

I yttrandet skrev SVT att kartan togs bort från direktrapporteringen direkt efter att redaktionen hade nåtts av anmälan. Senare samma dag lades kartan ut med en korrigerad gräns och en rättelse i text under. I rättelsen framgick det tydligt vad som hade visats i en tidigare version av kartan och varför detta nu hade korrigerats. SVT ansåg att rättelsen var tillräckligt transparent och skedde skyndsamt. Efter händelsen har redaktionen infört rutiner för att kontrollera och vid behov manuellt ändra gränsdragningen kring omstridda områden i det aktuella kartverktyget.

Granskningsnämnden konstaterar att den interaktiva kartan felaktigt visade Somaliland som en egen stat. SVT har i sitt yttrande uppgett att den felaktiga uppgiften rättades den 13 mars. SVT tog del av anmälan den 13 mars, vid lunchtid samma dag avpublicerades kartan och vid 16-tiden publicerades en korrigerad karta med en rättelse under kartan. Nämnden anser därmed att den felaktiga uppgiften har rättats och att den har tillhandahållits på ett korrekt sätt. Nämnden anser även att rättelsen har behandlats skyndsamt. Mot bakgrund av rättelsen stred publiceringen därmed inte mot kravet på saklighet.

INTE MISSVISANDE ATT KALLA VENEZUELAS NICHOLÁS MADURO "AVSATT PRESIDENT"

FRIAT: SVT Nyheter, svt.se, 2026-03-29, publicering om ett uttalande från president Nicolás Maduro; fråga om saklighet. Dnr. 26/01900.

Publiceringen var en artikel på svt.se om att Venezuelas tidigare president för första gången uttalat sig efter att ha gripits av amerikansk militär. Texten och den tillhörande stillbilden med bildtext var hämtade från nyhetsbyrån TT. Rubriken löd "Maduros första ord från häktet: Vi är lugna". I ingressen beskrevs Nicolás Maduro som "Venezuelas avsatte president" och det framgick att han och hans fru hölls häktade i New York efter att ha tillfångatagits i sitt hem i Caracas av amerikanska styrkor.

Publiceringen anmälades av en person som anförde att det var felaktigt att beskriva Maduro som "avsatt". Enligt anmälaren borde han i stället ha beskrivits som "kidnappad och bortförd" av USA.

SVT skrev i sitt yttrande att det centrala innehållet i publiceringen var Maduros uttalande från häktet samt de omständigheter under vilka uttalandet lämnades. Omständigheterna kring gripandet, frihetsberövandet och vistelsen i USA redovisades också i publiceringen. Det aktuella ordvalet "avsatte" påverkade, enligt SVT, inte förståelsen av publiceringens centrala innehåll.

SVT anförde att uttrycket "avsatte president" inte var missvisande, utan beskrev att Maduro inte längre utövade presidentämbetet och att detta låg i linje med etablerat språkbruk. Bland andra har

Utrikespolitiska institutet använt motsvarande terminologi i sin rapportering om utvecklingen i Venezuela.

Vidare hänvisade SVT till Svensk ordbok, som anger att ordet "avsätta" betyder "formellt beröva befattning" när det handlar om höga politiker.

SVT anförde vidare att publiceringen skulle bedömas i sitt sammanhang, där SVT tidigare utförligt rapporterat om händelsen då USA attackerade Venezuela och tillfångatog och förde bort den dåvarande presidenten.

Granskningsnämnden skrev i sitt beslut att användningen av ordet "avsatt" i den aktuella publiceringen inte medförde att formuleringen blev missvisande. Granskningsnämnden konstaterade att det därtill framgick att Nicolás Maduro och hans fru tillfångatogs av USA och att de sedan tre månader suttit häktade. Mot denna bakgrund ansåg nämnden att publiceringen inte stred mot kravet på saklighet.

RÄTTELSE I TEXT OCH TV – SVT VÄSTERBOTTEN FRIAS FÖR INSLAG OM EN MUTHÄRVA
FRIAT: SVT Nyheter Västerbotten, SVT1, 2026-03-24, kl. 18.14 och kl. 22.00, och SVT Nyheter Västerbotten, svt.se, 2026-03-24, inslag och publicering om muthärva i Region Västerbotten; fråga om saklighet och rättelse. Dnr. 26/01991.

Inslaget i SVT1 inleddes genom att reportern berättade:

"Det är en omfattande dom i ett omfattande mål, men nu står det alltså klart att tingsrätten dömer den tidigare finanschefen på Region Västerbotten till fängelse för grovt tagande av muta. Men samtliga andra åtalade frias och ingen döms för givande av mutan finanschefen döms för att ha tagit."

En regiondirektör intervjuades om fallet och reportern fortsatte sedan:

"Flera personer var åtalade för bedrägeri eftersom regionens upphandlade partner fick betalt av det fondbolag som den upphandlade parten rekommenderade regionen att köpa fonder av, så kallad kickback. Men samtliga åtalade frias från bedrägeri eftersom det framgår att regionens egen ekonomidirektör godkänt det upplägget."

Regiondirektören hördes igen och därefter gav reportern en kort analys av domen i samtal med programledaren i studion.

Publiceringen på svt.se bestod av en text och två videoklipp. Det ena klippet var i princip likalydande med inslaget i SVT1. Det andra klippet var från ett tidigare tillfälle, i samband med att rättegången skulle inledas, och sammanfattade vad målet handlade om.

Artikeltexten sammanfattade målet och berättade om domen.

Publiceringarna anmäldes av en av de fyra personer som friades i den aktuella domen. Anmälaren anförde att han i målet stod åtalad och frikändes för brottet trolöshet mot huvudman. I inslaget i SVT1 sades dock att han och övriga inblandade också hade stått åtalade för bedrägeri, vilket enligt anmälaren inte var sant.

Anmälaren anförde vidare att reporterns påstående om kickback, att regionens upphandlade part fick betalt av det fondbolag som parten rekommenderade, inte heller var sant. Enligt anmälaren hade han själv inte rekommenderat några fonder till regionen.

I samband med att redaktionen mottog anmälan, den 9 april, såg man över publiceringarna och kunde konstatera att det anmälaren anförde om brottsrubriceringen bedrägeri stämde. I domen framgick att regionens advokater menade att agerandet hade kunnat röra sig om bedrägeri, men åklagaren hade väckt åtal för trolöshet mot huvudman. Redaktionen beslutade således att publicera rättelser gällande detta.

I *SVT Nyheter Västerbottens* lokala nyhetssändningar den 10 april sades följande:

”Så en rättelse: I vår sändning den 24 mars rapporterade vi om muthärvan inom Region Västerbotten. Vi angav då felaktigt att de fyra personer som friades i målet misstänktes för bedrägeri. Det var fel brottsrubricering. Rätt ska vara att en av de friade var misstänkt för grov trolöshet mot huvudman, två av dem för grovt givande av muta och den fjärde personen friades för båda dessa brottsrubriceringar.”

I publiceringen på svt.se avpublicerades klippet som var likalydande med inslaget ur tv-sändningarna. I texten lades följande stycke till:

”Rättelse: Tidigare angav vi i en video här ovan att flera personer misstänktes för bedrägeri, men friades. Det var fel brottsrubricering. Rätt ska vara att en av de friade var misstänkt för grov trolöshet mot huvudman, två av dem för grovt givande av muta och den fjärde personen för båda dessa brottsrubriceringar.”

Gällande redaktionens bruk av begreppet kickback anförde SVT att det användes på ett korrekt och sakligt sätt för att beskriva skeenden i det aktuella målet. Det framgår av domen att bolaget som hade ett rådgivningsavtal med regionen samtidigt fick ersättning från de fondbolag som regionen köpte fondandelar av. Ersättningen beräknades på hur mycket regionen hade investerat i fondbolagens fonder. I det aktuella målet kallades ersättningen som bolaget fick för marknadsföringsavgifter, men upplägget kallas i finanssektorn ofta för just kickback. Anmälaren använde dessutom själv återkommande begreppet kickback om upplägget, vilket framkom i bevismaterialet i domen.

Granskningsnämnden konstaterade att det i inslaget och publiceringen felaktigt påstods att de åtalade personerna hade friats från bedrägeri. Mot bakgrund av att SVT en dag efter att man hade mottagit anmälan sände en rättelse, avpublicerade ett klipp på webben och lade till en rättelse i texten där det framgick vad samtliga friade hade stått åtalade för anser nämnden att SVT följt bestämmelsen om rättelse. Nämnden anser vidare att SVT visade grund för att så kallad kickback förekommit i upplägget. Vad anmälaren framfört angående detta och det faktum att de friade personerna inte ytterligare åtskildes anser nämnden inte var av sådan betydelse för framställningen att den medför att inslaget och publiceringen stred mot kravet på saklighet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!